

ВІДГУК

д.мед.н., професора Кузнєцової Любові Пилипівни

на дисертаційну роботу

«Оптимізація лікування хворих на хронічне обструктивне захворювання

легень в поєднанні з ожирінням на основі вивчення клініко-

патогенетичних особливостей поєднаної патології»

асистента кафедри внутрішньої медицини №3 з фтизіатрією Української

медичної стоматологічної академії

Савченко Лесі Володимирівни

поданої до спеціалізованої вченої ради Д 17.600.02

при Запорізькому державному медичному університеті МОЗ України

на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю

14.01.02 – внутрішні хвороби

Науковий керівник: Кайдашев Ігор Петрович д. мед. н., професор.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ

Розуміння проблеми хронічного обструктивного захворювання легень (ХОЗЛ) значно змінилося за останнє десятиліття. Зараз це не просто обмеження швидкості повітряного потоку, а складний і гетерогенний стан зі значними позалегеновими проявами, які включають в себе хвороби серцево-судинної системи, дисфункцію скелетних м'язів, цукровий діабет.

Проблемою сьогодення в клініці внутрішніх хвороб є коморбідність, поєднання у одного хворого декількох захворювань, які не тільки обтяжують перебіг кожного з них, вносять труднощі в лікування, а й значно погіршують якість життя пацієнтів. Особливої актуальності набуває проблема асоціації ХОЗЛ та ожиріння, яке є складовою метаболічного синдрому і стало останнім часом глобальною медико-соціальною проблемою. Спільним у патогенезі ХОЗЛ та ожиріння є розвиток системного субклінічного запалення. Відомо, що жирова тканина секретує біологічно активні речовини, які підсилюють етерифікацію жирних кислот із активацією прозапальних механізмів, у зв'язку з чим актуальним є вивчення особливостей нутритивного статусу хворих на ХОЗЛ із ожирінням та пошук неінвазивних маркерів запалення, серед яких залишається недостатньо вивчена біологічна роль та шляхи експресії інтерлейкіну-26 (ІЛ-26).

ХОЗЛ є гетерогенним захворюванням, клінічні підтипи якого на сьогоdnішній день виділяються як окремі фенотипи, які вимагають

індивідуалізації підходів до вторинної профілактики та лікування, що визначає актуальність розробки терапевтичних комплексів на ґрунті міждисциплінарних підходів. Цілеспрямована корекція ожиріння у хворих на ХОЗЛ має включати в себе консультування з дієти, обмеження калорій та фізичні тренування задля досягнення зниження маси тіла.

Таким чином, актуальність і своєчасність представленої дисертаційної роботи визначається пошуком нових маркерів запалення та розробкою ефективних методів комплексної терапії з включенням фізичної реабілітації, дієтичних рекомендацій та корекції харчової поведінки на тлі базисної інгаляційної терапії у хворих на ХОЗЛ в поєднанні з ожирінням.

ОСОБИСТИЙ ВНЕСОК ЗДОБУВАЧА У ВИКОНАННІ РОБОТИ

Здобувачем самостійно проведений патентно – інформаційний пошук, проаналізовані дані наукової літератури з проблеми, що вивчається, проведено самостійне обстеження пацієнтів, оптимізовано лікування хворих на ХОЗЛ в поєднанні з ожирінням та здійснена оцінка його ефективності. здобувачем проведено аналіз одержаних результатів, їх систематизація, математико-статистична обробка, особисто підготовлені матеріали до друку, оформлена робота.

СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ, ЇХ ДОСТОВІРНІСТЬ

Достовірність отриманих результатів забезпечена достатнім обсягом дослідження (усього 100 осіб, з них 83 хворих на ХОЗЛ та 17 практично здорових осіб контрольної групи). Дисертант використав інформативні загально-клінічні, антропометричні, лабораторні (визначення рівня вчСРП, лептину в сироватці крові, ІЛ-26 в індукованому мокротинні), інструментальні, анкетно-опитувальні методи обстеження. Обсяг проведених досліджень і обрані методи дозволили здобувачеві адекватно вирішити поставлену мету та завдання роботи.

Використані методи статистичної обробки є сучасними та адекватними, що дозволило отримати вірогідні дані, на основі яких автор сформулювала положення, висновки та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності лікування ХОЗЛ у поєднанні з ожирінням шляхом індивідуалізованої модифікації способу життя як складової комплексної

медикаментозної терапії на основі вивчення клініко-патогенетичних особливостей поєднаної патології. Висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи є конкретними, співзвучними до поставлених мети та завдань, логічно випливають із результатів дослідження.

НАУКОВА НОВИЗНА ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Дисертантом вперше проведено визначення концентрації ІЛ-26 в індукованому мокротинні у хворих на ХОЗЛ у поєднанні з ожирінням і встановлений тісний кореляційний зв'язок між вмістом ІЛ-26 в індукованому мокротинні та антропометричними показниками, маркерами інтенсивності системного запалення, функціональними показниками та якістю життя пацієнтів, що доводить його клініко-патогенетичну роль.

Автором підтверджена роль позитивного харчового енергетичного балансу, порушення харчової поведінки на тлі зниженої фізичної активності на тяжкість перебігу поєднаної патології, що сприяє прогресуванню клініко-функціональних проявів ХОЗЛ, зростанню вмісту вчСРП і лептину у сироватці крові та ІЛ-26 в індукованому мокротинні пацієнтів.

Вперше доведено позитивний вплив розробленого лікувального комплексу з включенням навчання хворих, корекції харчування та дозованого фізичного навантаження на клінічні прояви поєднаної патології, показники концентрації вчСРП у сироватці крові та ІЛ-26 в індукованому мокротинні у хворих на ХОЗЛ з супутнім ожирінням.

ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Здобувачем обґрунтовано доцільність визначення показників основного енергетичного обміну, добового споживання енергії у робочі та вихідні дні, типів харчової поведінки за допомогою Голландського опитувальника DEBQ з метою розробки заходів щодо попередження прогресування поєднаної патології та ризику розвитку ускладнень. Задля оцінки інтенсивності запального процесу в дихальних шляхах рекомендується визначення вмісту ІЛ-26 в індукованому мокротинні. Для практичного використання здобувачем розроблено та доведено позитивний вплив лікувального комплексу у хворих на ХОЗЛ в поєднанні з ожирінням, що включає базисну інгаляційну терапію та модифікацію способу життя.

Одержані результати дисертаційної роботи впроваджені у практичну діяльність поліклінічного відділення 1-ої міської клінічної лікарні м. Полтава, поліклінічного відділення 3-ої міської клінічної лікарні м. Полтава, «Центру первинної медико-санітарної допомоги №2 м. Полтава, поліклінічного відділення та денного стаціонару Тернопільської комунальної міської лікарні №2, поліклінічне відділення Запорізької обласної клінічної лікарні, поліклінічне та терапевтичне відділення Ужгородської районної лікарні, поліклінічне відділення Волинської обласної клінічної лікарні.

Результати роботи впроваджені у навчальний процес кафедр внутрішньої медицини № 1, внутрішньої медицини № 2 з професійними хворобами, внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів з шкірними та венеричними хворобами Української медичної стоматологічної академії, фтизіатрії та пульмонології Харківського Національного медичного університету, внутрішньої медицини №2 та первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики–сімейної медицини ДВНЗ «Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб Запорізького державного медичного університету, терапії та сімейної медицини факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки ДВНЗ «Ужгородського національного університету», що підтверджується відповідними актами впровадження.

ЗВ'ЯЗОК РОБОТИ З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ТЕМАМИ

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Української медичної стоматологічної академії та є фрагментами двох науково-дослідних робіт на теми: «Розробка стратегії використання епігенетичних механізмів для профілактики та лікування хвороб, пов'язаних із системним запаленням» (№ державної реєстрації 0114U000784) та «Комплексне дослідження патогенетичної ролі субпопуляцій M1 та M2 макрофагів в розвитку хронічного обструктивного захворювання легень для розробки та обґрунтування персоналізованої терапії з врахуванням маси тіла» (№ державної реєстрації 0117U005252). Автор самостійно провела підбір пацієнтів, клінічне та інструментальне обстеження, статистичну обробку отриманих даних, підготувала наукові матеріали, забезпечила впровадження наукових розробок у практичну діяльність закладів охорони здоров'я.

ПОВНОТА ВИКЛАДУ МАТЕРІАЛІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

За матеріалами дисертації опубліковано 13 наукових праць, у тому числі 6 статей, серед яких 4 статті – у фахових наукових виданнях України та журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз, 2 статті – у закордонних виданнях (SCOPUS), 6 тез – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та конгресів, 1 патент України на корисну модель. Всі наукові положення, висновки і практичні рекомендації знайшли своє відображення в опублікованих роботах.

Основні положення дисертаційної роботи представлені та обговорені на науково-практичних конференціях «Профілактика неінфекційних захворювань фокус на коморбідність: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю» (м. Харків, 2017), «III національний конгрес з імунології, алергології та імунореабілітації» (м. Дніпро, 2018), «Щорічні терапевтичні читання. Профілактика неінфекційних захворювань – пріоритет сучасної науки та практики» (м. Харків, 2018), «XXII міжнародний медичний конгрес студентів і молодих вчених» (м. Тернопіль, 2018), щорічний конгрес Європейської академії алергії та клінічної імунології (м. Мюнхен, 2018), I національний конгрес пульмонологів України (м. Київ, 2018).

ОЦІНКА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ

Робота написана в традиційному стилі, складається з анотацій, вступу, огляду літератури, розділу матеріалів і методів дослідження, 2 розділів власних досліджень, аналізу та обговорення отриманих результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатків.

У вступі аргументовано викладені актуальність з обґрунтуванням доцільності проведення дослідження, сформульовано мету та завдання, чітко визначені предмет і об'єкт дослідження, наукова новизна і практичне значення.

Огляд літератури є змістовним, детально висвітлює отримані результати та невивчені аспекти проблеми, якій присвячена дисертаційна робота. Дисертант детально висвітлила сучасні дані щодо ролі ожиріння та системного запалення низької інтенсивності в прогресуванні ХОЗЛ та

сучасних даних щодо сучасних аспектів лікування та реабілітації пацієнтів на ХОЗЛ.

У другому розділі надається клінічна характеристика хворих, обґрунтовані принципи поділу хворих на групи та підгрупи, критерії включення та виключення із дослідження, детально описані методи клінічного обстеження, оцінки харчової поведінки та фактичного харчування, функціональні та лабораторні методи дослідження, що використовувались в роботі. Обрані статистичні методи відповідають сучасним вимогам та підтверджують достовірність отриманих результатів наукового дослідження.

У третьому розділі наведені результати вивчення особливостей клінічного перебігу ХОЗЛ в залежності від наявності супутнього ожиріння. Автором встановлений зв'язок тяжкості коморбідної патології від наявності ожиріння. Доведено, що позитивний харчовий енергетичний баланс, порушення харчової поведінки на тлі зниженої фізичної активності сприяють прогресуванню клінічних проявів ХОЗЛ, порушенню функціональних показників та зростанню маркерів запалення. Особливої уваги заслуговують результати кореляційного аналізу, які доводять тісну залежність між показниками енергетичної цінності харчування, толерантності до фізичних навантажень та маркерами запального процесу як в сироватці крові, так і в індукованому мокротинні у хворих на ХОЗЛ з супутнім ожирінням.

Четвертий розділ присвячений дослідженню доцільності та ефективності застосування модифікації способу життя як складової комплексної терапії ХОЗЛ в поєднанні з ожирінням. Доведено, що комплексна терапія ХОЗЛ в поєднанні з ожирінням сприяє зменшенню індексу маси тіла, об'єму талії, фактичної енергетичної цінності спожитої їжі, зниженню показників задишки, кількості симптомів, концентрації прозапальних маркерів запалення в сироватці крові та мокротинні на тлі зростання толерантності до фізичних навантажень та покращенні показників якості життя.

В обговоренні результатів дослідження проводиться порівняння отриманих результатів з даними вітчизняних та закордонних дослідників. На підставі отриманих результатів власних досліджень автор робить обґрунтовані висновки, дає чіткі практичні рекомендації.

Дисертація в повній мірі ілюстрована таблицями і рисунками.

Дисертацію Савченко Л.В., можна вважати завершеною науковою роботою, яка виконана особисто дисертантом, її оформлення в цілому

відповідає існуючим вимогам. Автореферат відповідає змісту дисертаційної роботи.

ЗАУВАЖЕННЯ

За результатами рецензування дисертаційної роботи Савченко Л.В. слід зазначити її важливість та значущість для сучасної внутрішньої медицини. Між тим, визнаючи здобутки дисертаційного дослідження, є необхідним висловити і деякі зауваження, які не є принциповими та не знижують якість дисертаційної роботи:

1. Трапляються поодинокі стилістичні помилки (стр.9, 17, 25, 53, 123)
2. Розділ 4 перевантажений табличним матеріалом

Але дані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і не зменшують її наукову і практичну значущість.

Після аналізу дисертаційної роботи залишились деякі дискусійні питання, на які хотілося б отримати відповіді:

1. Яку патофізіологічну роль та які несприятливі наслідки в розвитку ХОЗЛ, відіграє легенева гіперінфляція?
2. Чому для оцінки активності запального процесу, у хворих на ХОЗЛ в поєднанні із ожирінням, Ви обрали саме ИЛ -26?
3. Який вплив на клінічний перебіг ХОЗЛ з аліментарним ожирінням, за даними Голландського опитувальника, чинять типи харчової поведінки?

ВИСНОВОК:

Дисертаційна робота асистента кафедри внутрішньої медицини №3 з фтизіатрією Української медичної стоматологічної академії Савченко Л.В. на тему: «Оптимізація лікування хворих на хронічне обструктивне захворювання легень в поєднанні з ожирінням на основі вивчення клініко-патогенетичних особливостей поєднаної патології» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують конкретну наукову задачу, яка має істотне значення для внутрішньої медицини щодо оптимізації діагностики, лікування хворих на хронічне обструктивне захворювання легень у поєднанні з аліментарним ожирінням.

Актуальність теми, обсяг та високий науково-методичний рівень дослідження, наукова новизна, теоретичне і практичне значення отриманих

результатів, впровадження їх в практику дають можливість зробити висновок, що дисертаційна робота Савченко Л.В. повністю відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 24.07.2013 р. №567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, №567 від 27.07.2016) відносно кандидатських дисертацій за спеціальністю 14.01.02 – внутрішні хвороби, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук.

Професор кафедри
загальної практики – сімейної медицини,
гастроентерології, фізіотерапії
та медичної реабілітації
ДЗ «Запорізька медична академія
післядипломної освіти МОЗ України»
д.мед.н., професор

Кузнецова Л.П.

